

Grundtvig-arkivet fasc.: 296.

Registreret af: HTd. 21/12 195 4.

Evt. enhedens nr.: 2-16.

1. Titel el. kort indholdsangivelse: Materiale til:
Danske Ordsprog og Mundheld (1845).

Antal sider: Se indholdsre-
gest.

Udkast til forord; alfabetiske ordsprogslistor (in-
gen fuldstændig); udskrifter til register; spredte
optegnelser.

Antal blade: 3-153.

Format: kvart, nr. 14 19,7
x 25½, nr. 15 oktav.

2. Papirsort (farve og evt. vandmærke): Hvidt mæ-
skinpapir.

7. Ms.' første linie: Se indholdsregist.

3. Afmærkning (I. J. N. osv.): Bølgestreg på nr.
4-7 (glemte nogle steder), senere bla-
de i 8, l. bl. i 10, l i 11. Ellers in-
gen.

8. Ms.' sidste linie: Se indholdsregist.

4. Ortografi:
Som i den trykte udgave.

9. Tryk el. benyttelse:

Toldberg I s. 87-90,
Toldberg II s. 245 (nr. 3).

5. Andre ydre kriterier:

6. Indre kriterier (allusioner, citater m. m.):

10. Tidl. forskeres skønsmæssige datering(er):
Henved 1845.

11. Nr. i bibliografien:

808 A, jf. IV s. 73.

12. Indholdsregist:

Nr. 2. Udkast uden overskrift, bedømmelse af modersmålet. 1. linie:
Der er mangfoldige Ting nuomstunder, som alle Sidste linie: og Yndighed.
Ca. 4 linier ubeskrevne. (Folio 3)

Nr. 3, betegnet: Forord. Sidste linie (i 4. sides margin): hardtød u-
undgaelige. - Folkenes manglende forståelse af billedsprogets, visernes
og ordsprogenes betydning; krav om plads for det fyndige. (Folio 4-5)

Nr. 4. Folio 6-37. Overskrift: Fyndige Danske Ordsprog; gentages på
hvert nyt læg undtagen 17 og 18. Lægtal: 1-9. Derefter lakune, fra (1021)
til 1226 (rettet fra 1125), henholdsvis "Frem og tilbage er ligelangt" og
"Naa, naa og saa, saa er Fattigmands Trudsel." Fortsætter med læg 12 (neder-
ste del af l. blad afrevet), 12 (bis, rettet fra 13), 13 (rettet fra 14),
15-18. - 17 og 18, der mangler overskriften, er en lidt yngre renskrift.
Mens ordsprogsnumrene er rettet på de foregående, så 16 slutter med nr.
1721, rettet fra 1681, begynder 17 med nr. 1722 urettet. - Sidste ord-

sprog på 18 er (1916): Med Lykken vender mangen Ven os Ryggen. - Se registreringskort for fasc. 298.

Nr. 5. Folio 38-39. Læg 8. Første linie: holde - Huus; første ordsprog 750. - Sidste 2 linier: 850 - Bonden klagede over, at han fik ikke andet af Røgelsen end (overstr. Luf) Lugten Ll.

Nr. 6. Folio 40-41. Læg 11. Første linie: Morgen - naadeløs. Sidste: Man gjør tit en Dyd af Nødvendighed. - Ingen numerering.

Nr. 7. Folio 42-51. Læg 14-18. Første linie: Rædsel - Sandhed. Sidste: Øverst til Bords og nederst til Fads, det er kun Fjas. - Kladdeagtig, med skitseret numerering, fra 1531 til 2072.

Nr. 8. Folio 52-97. Ordsprogssamling dækkende alfabetet, men med lakuner. Første linie: A - aldrig. Sidste: Hvor Aædselet er, forsamles Ørnene. - Lægtal: 1-8, 10 (rettet fra 9, ingen lakune), 12 (rettet fra 10, do.), 11-12. Derefter lakune, mellem (974) Ihvor man tager paa Tidselen, saa stikker hun S., og (1047) Daaren og Asenet kiøbe Vid med Hug Ll. - Lægtal: 14-15. Derefter lakune, mellem (1227) En Luus paa en Tjærespaan, det gaaer kun sagt., og 1655 (rettet fra (1272)) Hvem der gaaer længe i By, maa enten løbe eller lyve. - Derefter enkeltblad, der slutter med oprindeligt 1314 (rettet til 1701); læg 17, der ikke har nummerrettelser, begynder med 1315. Lægtal: 17-22. Af læg 22 er kun 1. blad bevaret: lakune mellem (2334, rettet fra 1786) Leg hvad du vil, sagde Skurve, undtagen Kiphat Ll., og (1831) Som man reder, saa ligger man. Lægtal: 23-25. Sidste ordsprog: (2323).

Nr. 9. Ordsprog alfabetisk til ned i L, betydelige lakuner. Første linie: A-aldrig. Sidste: 1595 (rettet til: (1619)) Børn er lykkelige; derunder overstr.: Man veed ei, hvor Lykken vil skulke Ll. Foliotal: 98-122. Lægtal: 1-6. Derefter lakune, mellem (512) Det faaer vel ogsaa Ende, sagde den Onde om Bededagene., og (589) Man finder det i Bondens Eie, som man ikke finder i Kongens Sal. Ll. - Lægtal: 8, 10 (rettet fra 9, omnumerering, ikke lakune). Derefter lakune, mellem 855 - Jeg ager, sagde Gaasen, da løb Ræven af med hende.Ll. (herunder overstr. Bønder er ikke Gæs, fordi de er graa), og (1068) Vorherre har sin Haend i Alting. - Lægtal: 14 - enkeltblad, derefter lakune, mellem (1125) Helt og Smelt, de gaaer i Dands, derefter kommer alle Karudser., og (1194) Jeg hader en hukommen Lagsbroder. S. - 2 enkeltblade mærket 16, uden lakune. Enkeltblad mærket 17, lakune, mellem 1270 - Æggene i Panden, saa bliver der ingen Unger af.S., og 1325 - Kaalen skal man blade, ei

ruske. Ll. - Lægtal: 19-20, sidstnævnte enkeltblad, lakune mellem (1366) Mands List er vel behænde, men Kvinde-List er uden Ende., og (1568, rettet fra 1439) Sorg og Skvalder har lang Alder. Ll. - Lægtal: 21.

Nr. 10. Folio 123-125. Opslagsord fra slutningen af alfabetet, uden sidetal: silde - skinne (numre 2258-2318) og Viisdom - Øvelse (numre 2828-2924). Sidste halve side blank. Fire ordsprog med Æ tilføjet efter afslutningen, det sidste: Man kan snakke som en ærlig Mand og dog pege som en Skielm. - Numrene tyder på redaktion kort før trykningen.

Nr. 11. Folio 126-145. Ordsprog A - G. Dubletsider, men ingen lakuner. Skiftende enkelt- og dobbeltblade, pagineret: 1, 2a-b, 3, 4a-b, 5a-b, 6-11. Første linie: A-aldrig. Sidste: (887) Glem ikke hvad du vilde sige! Den svarer til nr. 939 i trykket, et vidnesbyrd om sen redaktion. - Til de indbyrdes varianter 8 sidste side og 9r findes en variant fasc. 383.4, 143v, se registreringskortet for denne.

Nr. 12. Foliotal 146-147, det sidste sidetal 3. Det første, med opslagsordene A-Alvor, svarer til trykket, det andet, med opslagsordene arbeide-Barn, har noget højere numre.

Nr. 13. Folio 148-150. Opslagsord: A - Øvelse, 748 numre.

Nr. 14. Folio 151. Enkeltblad foldet to gange. Indersiden (r) først beskrevet på tværs: opslagsord med talhenvisninger og forbogstaver, nogle overstr. Første: Spil 70 s. Sidste: (overstr.) Hjerte 84 h. Længdebeskrivningen: Ordsprog, næsten alle med opslagsord i marginen. Første: Lys x Den er uviis som staaer i sit eget Lys Ll Sidste: Ondt med Ramme Reeb at drage Ll Sidste halve side blank.

Nr. 15. Folio 152. Epigrammer bygget over ordsprog, afvekslende med rene ordsprog. Første linie: Paa Verdens Lykke og Vælde. - Sidste: Man Kager dog hos Nogle faaer.

Nr. 16. Folio 153. Ordsprogsontegnelser, for en del uddrag af Hans Thomæsens utrykte samling (Rostgaard 422, 4°). Første linie: Ordsprog. Sidste: Avlet Penning (Avl) er snart ødt Th. 1 1/4 side blank.